

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTO AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos istorijos instituto siekis yra užtikrinti akademinę laisvę ir atsakomybę, demokratišką, geranorišką, pasitikėjimą ir kūrybingumą skatinančią atmosferą Instituto akademiniėje bendruomenėje, puoselėti pagrindines akademinės bendruomenės vertybes: pagarbą žmogui, tiesą, teisingumą, sąžiningumą, toleranciją, profesinę, mokslinę, pilietinę atsakomybę. Įgytos mokslo žinios turi būti naudojamos valstybės ir visuomenės gerovei, skleistinos tik mokslu pagrįstos žinios.

2. Lietuvos istorijos instituto (toliau - Institutas) akademinės etikos kodeksas (toliau - Kodeksas) įtvirtina Instituto akademinės bendruomenės pagrindines etiškos akademinės veiklos nuostatas ir numato svarbiausius vengtino elgesio atvejus, kurių tiesiogiai nenustato Lietuvos Respublikos teisės aktai, Instituto vidaus tvarkos dokumentai.

3. Šiame Kodekse vartojamos sąvokos:

3.1. Akademinė bendruomenė – Instituto mokslo darbuotojai ir kiti tyrėjai.

3.2. Akademinė etika – visuotinai akademinės bendruomenės pripažintos ir įtvirtintos etikos kodeksuose akademinės vertybės, užtikrinančios mokslo ir studijų proceso skaidrumą, akademinės bendruomenės narių akademinį sąžiningumą, tarpusavio pasitikėjimą, pagarbą, lygybę, teisingumą, nediskriminavimą, atsakingumą, tausų išteklių vartojimą, akademinę laisvę, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumą ir intelektualinės nuosavybės apsaugą.

3.3. Kitos sąvokos, vartojamos šiame kodekse, yra suprantamos kaip Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatyme ir kituose teisės aktuose įtvirtintos sąvokos.

II. BENDROSIOS AKADEMINĖS ETIKOS NORMOS

4. Instituto bendruomenės narių saviraiškos teisė apima akademinę laisvę, t.y. įsitikinimų ir žodžio laisvę, galimybę laisvai plėtoti mokslinę veiklą pasirenkant tyrimų metodus, laisvai keistis idėjomis, burtis į mokslo grupes, laisvai reikšti kritines pastabas, dėstyti savo požiūrį į mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, Instituto įsipareigojimą apsaugoti akademinės bendruomenės narių

nuo suvaržymų. Atsakingas naudojimas šia laisve reikalauja tokią pat laisvę pripažinti ir kitiems bendruomenės nariams, palaikyti kritinio mąstymo tradiciją bei atviro svarstymo atmosferą Institute.

5. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisve prieštarauja:

5.1. nepakantumas kitai akademinės bendruomenės narių nuomonei ir argumentuotai kritikai;

5.2. akademinės bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus Instituto akademinėi bendruomenei, jos padaliniams ar pačiam asmeniškai ignoravimas arba kitas ribojimas;

5.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas ar kitas ribojimas;

5.4. dalyvavimas moksliniuose tyrimuose, susijusiuose su žala žmogui, visuomenei ar kultūrai.

6. Priklausymas akademinėi bendruomenei įpareigoja paisyti bendrųjų Instituto interesų ir pagal galimybes prisidėti prie mokslinių tyrimų tikslų įgyvendinimo. Todėl etikos požiūriu akademinės bendruomenės nariai privalo:

6.1. aktyviai laikytis akademinio sąžiningumo standartų mokslinėje veikloje;

6.2. inicijuojant ir / ar vykdant projektus, siejamus su Instituto vardu, siekti, kad jų rezultatai tarnautų bendriems Instituto interesams ir būtų viešai prieinami;

6.3. netoleruoti korupcijos, sukčiavimo ar bandymų daryti neteisėtą poveikį Instituto bendruomenės nariui;

6.4. teikti turimą informaciją etikos komitetui ir / ar Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui, nagrinėjant galimus akademinės etikos ir / ar procedūrų pažeidimus;

6.5. atsisakyti naudotis balsavimo teise, kai Instituto savivaldos institucijose sprendžiamas finansavimo, nuobaudos skyrimo ar skatinimo klausimas, dėl kurio gali kilti interesų konfliktas;

6.6. nenaudoti Instituto vardo ir nevykdyti darbo jame politiniams tikslams.

7. Instituto akademinės bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, lygiateisiškumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais. Šiuos principus pažeidžia akademinės bendruomenės nario žeminimas naudojantis savo viršenybe, akademinės bendruomenės narių diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas.

8. Akademinės bendruomenės narių tarpusavio santykiai grindžiami kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, nukreiptais į mokslinių tyrimų kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą. Šie principai pažeidžiami, kai:

8.1. profesinė konkurencija tarp kolegų įgyja nesąžiningas formas, dalyvaujama neteisėtuose, negarbinguose sandoriuose, nuslepia akademinės bendruomenės nariams skirta informacija, skatinami ir / ar keliami konfliktai, intrigos;

8.2. akademinės bendruomenės narys kitų narių akivaizdoje menkina nedalyvaujančio kolegos pedagoginės ir / ar mokslinės veiklos gebėjimus, teorines pažiūras ir asmenines savybes;

8.3. rekomenduojant suteikti mokslo laipsnį, apdovanojimą ar kolegos veiklos pripažinimą kitomis formomis remiamasi asmeniniu, verslo ar politiniu santykiu, o ne dalykišku pateikto darbo vertinimu bei profesinėmis pretendento savybėmis;

8.4. daromas psichologinis spaudimas akademinės bendruomenės nariui siekiant asmeninio įvertinimo ar norint nuslėpti nesąžiningus akademinis veiksmus;

8.5. paviešinama ir viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie akademinės bendruomenės narius;

9. Instituto mokslinės bazės, kitų išteklių, naudojimas turi būti tausas, atsakingas ir skirtas tik Instituto prisiimtų įsipareigojimų vykdymui. Šią nuostatą pažeidžia:

9.1. materialinių, žmogiškųjų bei finansinių mokslo ir studijų institucijos išteklių naudojimas politinei veiklai, privačiam verslui ar asmeninių poreikių tenkinimui;

9.2. piktnaudžiavimas mokslo ir studijų institucijos ištekliais vykdant projektus;

9.3. mokslo ir studijų institucijos nuosavybės niokojimas.

III. MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKA

10. Mokslinė veikla turi būti grindžiama sąžiningu tyrimu ir tiesos siekimu, o tyrėjo elgesys – moralumu ir socialiai atsakingu elgesiu. Etiškas mokslinis tyrimas remiasi šiais principais:

10.1. Garbingumo ir sąžiningumo, kai pristatomi mokslinių tyrimų tikslai ir ketinimai, aptariami tyrimų metodai ir procedūros, pateikiamos interpretacijos, teikiamos nuorodos;

10.2. Bendraautorystės atveju visi autoriai visiškai atsako už publikacijos turinį; dėl autorių eiliškumo kriterijų turi būti tarpusavyje sutarta iš anksto;

10.3. Nešališkumo ir nepriklausomybės nuo suinteresuotų asmenų ar institucijų, atstovaujančių ideologiniams, politiniams, ekonominiams ir finansiniams interesams;

10.4. Atvirumo, garbingumo ir tikslumo aptariant darbo rezultatus su kitais mokslininkais ir prisidedant prie visuomenės švietimo;

10.5. Atsakomybės už mokslinių tyrimų rezultatų poveikį žmogui, visuomenei ir kultūrai.

11. Mokslinis tyrimas neturi daryti žalos visuomenei ir aplinkai. Pripažindami tiesą ir pažinimą aukščiausiu mokslinės veiklos siekiu, tikėdamiesi pasitikėjimo ir teisingo savo pasiekimų įvertinimo, akademinės bendruomenės nariai, vykdantys mokslinę veiklą, įsipareigoja vadovautis akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą mokslinėje veikloje pažeidžia:

11.1. padirbinėjimas, klatojimas arba manipuliavimas (pavyzdžiui, nesamų duomenų sukūrimas, esamų duomenų koregavimas siekiant pagerinti ar pabloginti rezultatus). Būdingi padirbinėjimo, klatojimo arba manipuliavimo atvejai:

11.1.1. gautų duomenų, prieštaraujančių tyrimo hipotezei ir / ar klausimams, ir / ar tyrimo išvadų nutylėjimas;

11.1.2. sąmoningas klaidinančios informacijos apie empirinio tyrimo metodiką pateikimas;

11.1.3. nepagrįstas (nepelnytas) bendraautorystės primetimas kolegoms, pavaldiniams ar vadovams;

11.1.4. mokslinėje veikloje talkinusių asmenų intelektualinio įnašo nepagrįstas neigimas arba nutylėjimas.

11.2. Empirinio tyrimo duomenų, kompiuterių programų, empirinės medžiagos duomenų, rankraščio vagystė arba sąmoningas sugadinimas;

11.3. Plagijavimas, t.y. svetimo teksto, idėjos arba atradimo nusavinimas nenurodant jų autoriaus, t.y. pateikimas kaip savo; empirinių duomenų, žinomai jau įvestų į mokslo apyvartą pateikimas kaip naujai surastų. Būdingi plagijavimo atvejai:

11.3.1. pateiktas svetimas tekstas be citavimo ženklų – kabučių arba kito pobūdžio išskyrimo iš viso teksto (pavyzdžiui, atskira pastraipa, kursyvu);

11.3.2. perpasakojant arba cituojant svetimą idėją, iliustracinę medžiagą ar duomenis nenurodytas tikslus šaltinis.

11.4. vaizdinės medžiagos reprodukovimas be publikacijų leidėjų ar juos saugančių institucijų sutikimo;

11.5. Nėra argumentuotas ir šališkas kitų autorių darbų pristatymas, komentavimas ir citavimas;

11.6. Nekorektiškas, tendencingas kolegos darbo kritikavimas ir sąmoningas menkinimas dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitų su vertinamo mokslinio darbo profesionalumu nesusijusių motyvų;

11.7. Pagalba kitam atliekant akademinis veiksmus, pažeidžiančius akademinio sąžiningumo principą.

IV. EKSPERTINĖ VEIKLA IR RECENZAVIMAS

12. Etiška mokslinė ekspertinė veikla ir recenzavimas remiasi šiais principais:

12.1. Mokslinių darbų ir projektų ekspertavimas ir recenzavimas tik pagal savo kompetenciją, vengiant interesų konflikto, nesivadovaujant išankstinėmis nuostatomis apie vertinamą darbą ar jo autorius.

12.2. Tyrėjas, atlikdamas ekspertinį darbą, turi teisę likti anonimiškas ir privalo išlaikyti kitų ekspertų anonimiškumą, gerbti ir saugoti ekspertuojamo mokslinio darbo autorių intelektualines nuosavybės teises, nenaudoti saviems tikslams ir neperduoti tretiesiems asmenims ekspertinio darbo metu įgytos informacijos, vengti sąmoningo delsimo.

12.3. Etišką ekspertinę veiklą pažeidžia rekomendavimas suteikti mokslo laipsnį, apdovanojimą arba mokslinės veiklos pripažinimą kitokiomis formomis, remiantis asmeniniu ar politiniu santykiu, o ne dalykišku pateikto darbo vertinimu bei profesinėmis pretendentų savybėmis.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS. KODEKSO ĮGYVENDINIMAS

13. Kodekso projektą ir Kodekso pakeitimus rengia ir svarsto Instituto Mokslo taryba. Kodekso projektas pateikiamas viešai Instituto akademinės bendruomenės diskusijai. Instituto Mokslo tarybai pritarus Kodekso projektui arba jo pakeitimams, Kodeksas arba jo pakeitimai teikiami tvirtinti Instituto direktoriui.

14. Kodekso priežiūrą atlieka ir jo įgyvendinimą atitinkamomis poveikio priemonėmis užtikrina Instituto Mokslo tarybos sudarytas Etikos komitetas, veikiantis pagal Mokslo tarybos patvirtintą savo darbo reglamentą.

15. Etikos komiteto sudėtį ir sudarymo tvarką nustato Etikos komiteto darbo reglamentas.

16. Kodeksas įsigalioja, kai jį patvirtina Instituto direktorius, sudaromas Etikos komitetas ir patvirtinamas jo darbo reglamentas.

17. Kiekvienas Instituto akademinės bendruomenės narys privalo laikytis šiame Kodekse išdėstytų elgesio normų ir principų.

18. Kodeksas viešai skelbiamas Instituto tinklalapyje.